

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/1999 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi
vuodelle 2000

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on päättänyt antaa eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentin mukaisen lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Aino-Inkeri Hansson, finanssisihteeri Juha Mynttinen, vanhempi hallitussihteeri Anja Kairisalo, neuvotteleva virkamies Martti Rissanen ja suunnittelusih-
teeri Arto Salmela, sosiaali- ja terveys-
ministeriö
- pääsihteeri Heidi Paatero, Kuntoutusasiain
neuvottelukunta
- budjettineuvos Raija Koskinen, valtiovarain-
ministeriö
- johtaja Arvo Jäppinen, opetusministeriö

- kehittämispäällikkö Mirjami Airaksinen,
Kansaneläkelaitos
- paikallistoimiston johtaja Mirja Saari, Kan-
saneläkelaitoksen Tampereen paikallistoimis-
to
- sairaalatoimenpäällikkö Jorma Back, sosiaa-
li- ja terveystoimen päällikkö Tuula Taskula
ja erityisasiantuntija Sirkka-Liisa Karhunen,
Suomen Kuntaliitto
- sairaalanjohtaja Arvo Relander ja johtajayli-
lääkäri Pekka Karma, Helsingin yliopistollis-
en keskussairaala
- projektijohtaja Raija Hukkamäki, Suomen
Mielenterveysseura
- projektisuunnittelija Teija Leminen, Vanhus-
työn Keskusliitto
- puheenjohtaja Tapio Liinamaa, Suomalaiset
Kuntoutuslaitokset ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

*Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille
erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimus-
toimintaan*

Valtio maksaa erikoissairaanhoitolain 47 §:n no-
jalla korvausta terveystieteellisestä tutkimustoi-
minnasta aiheutuviin kustannuksiin. Terveystie-
teellisenä tutkimuksena pidetään lääketieteellis-

tä, hammaslääketieteellistä, hoitotieteellistä ja
terveystaloustieteellistä tutkimusta.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2000
esitetään momentille 33.32.32 varattavaksi tut-
kimustoimintaan 293 200 000 markkaa, mikä
merkitsee 66 800 000 markan vähennystä vuo-
den 1999 määrärahaan ja vuoden 1998 tilinpää-
tökseen.

Paavo Lipposen II hallitusohjelman mukaan muun muassa eri politiikan lohkoilla varmistetaan yhteiskunnassa osaamisen kehittyminen ja innovaatiojärjestelmän toimivuus. Samoin suomalaisia tutkimusympäristöjä kehitetään edelleen kansainvälisesti kilpailukykyisiksi. Suomalaisen innovaatiojärjestelmän julkista rahoitusta kehitetään siten, että korkealaatuista innovatiivista tutkimusta vahvistetaan tieteen- tai taiteen alasta riippumatta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää terveystieteellistä tutkimusta tärkeänä osana yhteiskunnan, tieteen ja tutkimuksen kehittämistä. Terveystieteellisessä tutkimuksessa Suomi on monilla aloilla maailman kärjessä tai kärjen tuntumassa, ja terveystieteellisellä tutkimuksella on myös voitu luoda tutkimuslaitosten, teollisuuden ja yliopistojen kesken hyvinvoinnin kannalta merkittävää tuotantoa.

Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan hallituksen esitys HE 81/1999 vp, jossa täsmennetään säännöksiä muussa kuin yliopistollisessa sairaalassa tehdyn terveystieteellisen tutkimuksen kustannuksiin suoritettavan korvauksen maksamisesta. Tämän muutoksen nojalla voidaan laajentaa terveystieteellisen tutkimuksen heijastusvaikutuksia koko maahan ja ulkopuolelle yliopistopaikkakuntien. Tämä on tärkeä osa uudistusta, jota ei tule vaarantaa riittämättömillä määrärahoilla.

Tutkimustoimintaan suunnatulla määrärahalta on myös kiinteä yhteys erikoislääkärikoulutukseen. Kun tarkoitus on suunnata tutkimusmäärärahaa nykyistä enemmän myös muihin terveydenhuollon yksiköihin kuin yliopistollisiin sairaaloihin, antaa tutkimustoiminta tukea lääkärin erikoistumiskoulutukselle maan muissa osissa ja tukee tätä kautta erikoislääkärien sijoitumista nykyistä tasaisemmin. Pitkällä aikavälillä sillä on merkitystä myös torjuttaessa monilla aloilla nähtävissä olevaa erikoislääkärivajasta.

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää, että valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan korotetaan vuoden 1999 tasolle. Tarvittava lisärahoitus voidaan valiokunnan käsityksen mukaan kattaa

niistä varoista, joita suunnataan tutkimustoimintaan hallitusohjelman sen kohdan nojalla, jossa edellytetään valtion ja yksityisen sektorin yhteisin toimenpitein turvattavan tutkimus- ja kehitystyön kokonaispanostus vähintään nykytasolla.

Valtionosuus sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin

Talousarvioesityksen luvun 33.32.31 valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin selvitysosan mukaan sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeiden uudistetaan asteittain vuoden 2000 alusta. Eduskunnan käsiteltävänä onkin hallituksen esitys HE 79/1999 vp, joka muodostaa ensimmäisen osan asteittaista uudistamista.

Määrärahan perustelujen mukaan on tarkoitus vuoteen 2003 mennessä uudistaa järjestelmä kokonaisuudessaan siten, että vuoden 2000 keväällä annetaan hallituksen esitys lainmuutosten toisen vaiheen toteuttamiseksi.

Valiokunnan käsityksen mukaan nykyiset perustamishankkeiden määrärahat eivät riitä perusteltujen hankkeiden toteuttamiseen. Kunnossapitoon ja peruskorjauksiin tarvittavien voimavarojen riittämättömyys merkitsee rakennuskannan rappeutumista sen ohella, että kaikkia tarvittavia toiminnallisia uudistuksia ei voida toteuttaa eikä siihen liittyvää teknologiaa voida ottaa käyttöön. Tästä syystä perustamishankkeiden rahoitusjärjestelmän uudistamisen on perustuttava laajaan ja huolelliseen valmisteluun, ja eri hallinnonalojen valtionosuusuudistuksen samanaikaisuus on tavoite.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tarkoituksena on hallituksen esityksen HE 79/1999 vp yhteydessä ottaa tarkemmin kantaa sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmään ja sen kehittämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainvaliokunta vuoden 2000 talousarvion käsittelyn yhteydessä nimenomaisesti toteaa, etteivät talousarvioesityksessä esitetty näkökohdat välttämättä muodosta valtionosuusuudistuksen perustaa.

Harkinnanvarainen kuntoutus

Vuoden 2000 talousarvioesityksen momentille 33.18.60 on merkitty, että Kansaneläkelaitos voi käyttää harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin enintään 481 miljoonaa markkaa sairausvakuutusrahaston varoja. Summa on 10 miljoonaa markkaa suurempi kuin vuoden 1999 määräraha. Korotus vastaa indeksitarkistusta. Eduskunta otti valtioneuvoston selonteon kuntoutuksesta (VNS 1/1998 vp) käsitellessään sosiaali- ja terveystalouden mietinnön StVM 37/1998 vp perusteella kantaa kuntoutukseen ja kuntoutuksen kehittämiseen. Tässä yhteydessä eduskunta korosti erityisesti päihdekuntoutuksen, mielenterveyskuntoutuksen, mukaanluettuina lastenpsykiatrinen hoito ja kuntoutus, sekä vanhuskuntoutuksen merkitystä ja tärkeyttä. Tuossa yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös työkykyä ylläpitävään toimintaan ja muuhun kuntoutusta, erityisesti ehkäisevää kuntoutusta lähellä olevaan toimintaan.

Kuntoutusmäärärahoilla on erityinen merkitys ainakin kahdessa hallituksen toimintapolitiikan kannalta keskeisessä hankkeessa. Varhaisella kuntoutuksella ja ehkäisevällä kuntoutuksella voidaan edesauttaa työssä jaksamista ja tukea pyrkimystä korottaa eläkkeellesiirtymisikää. Ehkäisevä kuntoutus on myös merkittävä tekijä terveydenhuollon kustannusten hillitsemiseksi. Niin päihdekuntoutus kuin mielenterveyskuntoutuskin luovat edellytyksiä merkittävälle työkyvyttömyyseläkkeiden syiden poistamiselle. Lasten psykiatrisen kuntoutuksen puutteet saatavat merkitä moninkertaisia laitoshoidon kustannuksia ja muita yhteiskunnallisia kustannuksia myöhemmin. Vanhusten ja vammaisten kuntoutuksella voidaan ehkäistä muita kustannuk-

sia, kun luodaan edellytyksiä kotona asumisen jatkamiselle.

Edellä sanotuista syistä sosiaali- ja terveystaloudellista kuntoutusta pitää tärkeänä riittävien harkinnanvaraiseen kuntoutukseen suunnattujen määrärahojen myöntämistä valtion talousarviossa. Valiokunta ehdottaa momentille 33.18.60. merkityn Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin käytettävien määrärahojen korottamista 20 miljoonalla markalla. Tarvittava rahoitus on valiokunnan käsityksen mukaan otettavissa huomioon sairausvakuutusmaksun tuotossa.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystaloudellista kuntoutusta kannustetaan lausuntonaan

että valtion vuoden 2000 talousarvion momentille 33.32.32 valtion korvaus terveydenhoidon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan merkitään 360 000 000 markan määräraha,

että momentin 33.32.31 valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveystaloudellisten perustamiskustannuksiin perusteluissa todetaan, etteivät talousarvioesityksessä esitetyt näkökohdat välttämättä muodosta valtionosuusuudistuksen perustaa ja

että momentin 33.18.60 mukaan Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraiseen kuntoutukseen voidaan käyttää enintään 501 000 000 markkaa.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Merikukka Forsius /vihr

Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd

StVL 4/1999 vp — HE 40/1999 vp

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löv /r
Päivi Räsänen /skl
Sari Sarkomaa /kok

Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Raija Vahasalo /kok
vjäs. Anne Huotari /vas (osittain).